

Téma:

**SZAKPOLITIKAI TANULMÁNY –
KÖRNYEZETVÉDELEM**

Időszak:

2014. május

Dátum:

2014. június 16.

SZÁZADVÉG
ALLOTTVÁNY

SZÁZADVÉG
gazdálkodásutató zrt.

STRATEGOPOLIS
KÖRNYEZETVÉDELMI TANULMÁNYI KUTATÓ KÖZPONT ZRT.

Az anyag az NFM_SZERZ/378/1 (2012) számú
szerződés teljesítésére készült.

Tartalom

Vezetői összefoglaló.....	1
A tárgyhónapban meghozott intézkedések	2
<i>Hungarikum lett a magyar akác.....</i>	2
<i>Szennyvíztisztítási projektek többlettámogatása</i>	4
Egyéb politikai témák	6
<i>Vitatott fejlesztéseket tervez a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.</i>	6
<i>TeSzedd! 2014</i>	8
<i>Terjeszkedik az állami hulladékgazdálkodási közszolgáltató cég</i>	9
<i>20 éves a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság.....</i>	10
<i>Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzáció igénylése</i>	11
<i>Fenntartható természetvédelem.....</i>	12
<i>Problémák a Norvég Civil Támogatási Alappal kapcsolatban</i>	13
<i>Megszűnhet a papírgyűjtés az iskolákban</i>	15
<i>A balatoni tógazdálkodás kérdései</i>	16
<i>Megújuló energiák előtérben</i>	18
Külpolitikai és nemzetközi kitekintés.....	20
<i>Közös környezetvédelmi nyilatkozatot adtak ki a visegrádi négyek</i>	20
<i>Magyarország támogatja az európai energetikai unió létrehozását</i>	21
<i>Csökkent az Európai Unió szén-dioxid-kibocsátása.....</i>	22

Vezetői összefoglaló

Miként az a Kormány folyamatban lévő alakulására visszavezethetően általánosságban is megállapítható, környezet- és természetvédelmi vonatkozásokat tekintve mérsékelt jogalkotási munka jellemezte a tárgyhónapot.

Külpolitikai szintén mindenképpen említésre érdemes a Visegrádi Négyek környezetvédelmi minisztereinek 2014. május 8-i találkozója. A résztvevők a 2020-2030-as időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretről, a GMO stratégiáról, valamint a további lehetséges együttműködési területekről egyeztettek. A feleknek sikerült közös álláspontra jutniuk az Európai Unió levegővédelmi szabályozása további alakításának témakörében is.

Politikai viták középpontjába került a megújuló energiafelhasználás arányának növelése terén is jelentőséggel bíró Norvég Civil Támogatási Alap forrásainak hazai elosztásában érintett szervezetekre vonatkozóan a Kormány képviselői által megfogalmazott kritika. Csepreghy Nándor, a Miniszterelnökség fejlesztéspolitikai kommunikációért felelős helyettes államtitkára május 21-én közölte, hogy felkérték a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalt (KEHI) a Norvég Civil Támogatási Alap felhasználásának teljes körű vizsgálatára. A vizsgálat célja, hogy megállapítsák, a Norvég Civil Támogatási Alap forrásaiból támogattak-e politikai szervezeteket, vagy hozzájuk köthető civil szervezeteket.

Május 9-11-én több mint 1800 helyszínen tisztították a közterületeket önkéntesek az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség által koordinált *TeSzedd! – Önkéntesen a tiszta Magyarországért* elnevezésű akció keretében. Az önkéntesek rendkívül magas, 180-200 ezer főre tehető számával és mintegy 3-4000 tonna összegyűjtött hulladékkal, Magyarország európai uniós szinten is példásan vette ki a részét a „Tisztítsuk meg Európát!” mozgalom kiteljesítéséből.

Az Európai Unió statisztikai hivatala (Eurostat) tárgyhónapban tette közzé az üvegházhatást okozó fosszilis energiahordozók elégetéséből származó kibocsátással kapcsolatos számításait. Az eredmények pozitív elmozdulást tükröznek, tekintve, hogy az üvegházhatást okozó gázok jelentős részét kitevő szén-dioxid kibocsátás uniós szinten 2,6 százalékkal csökkent a 2012-es mértékhez képest. Magyarország tavaly 39,717 millió tonna szén-dioxidot bocsátott ki, amely 6,9 százalékkal volt kevesebb a 2012 évi értéknél.

A tárgyhónapban meghozott intézkedések

Hungarikum lett a magyar akác

Intézkedés:

Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter 2014. május 16-án bejelentette: a Hungarikum Bizottság a szarvasi kihelyezett ülésén hungarikummá nyilvánította a magyar akácot és az akácmézet.

Elemzés:

Az Európai Bizottság által, több éves előkészítő munkát követően 2013. szeptember 9-én bemutatott „Az idegenhonos özönfajok betelepedésének és elterjedésének a megelőzéséről és féken tartásáról” szülő rendelet-tervezet nyomán a magyar akác körül az elmúlt időszakban heves vita folyt.

Az idegenhonos özönfajokra megalkotott átfogó jogszabály számos szakterületet érint, mint pl. természetvédelem, mezőgazdaság, állattenyésztés, növénytermesztés, erdőgazdálkodás, halgazdálkodás, egészségügy. A rendelet célja az európai szinten évi 12 milliárd euróra becsült károk enyhítése, melyet a nem őshonos, inváziós tulajdonságokkal rendelkező állat- és növényfajok okoznak. A becsült károk, amellet, hogy a biológiai sokféleséget, a természeti értékeinket érintik, gazdasági és egészségügyi vonatkozással is bírnak. Az uniós rendelet elfogadásáig még hátra van az Európai Tanács jóváhagyása, mely június folyamán várható. Ezt követően a rendelet 2015. január 1-i hatállyal léphet életbe. A rendelet még elfogadásakor sem fog fajlistát tartalmazni, mely kijelölné azokat az unió számára veszélyt jelentő fajokat, melyek ellen fel kell majd lépni. A jegyzék első változatának elfogadását a rendelet hatályba lépésétől számított egy éven belül, azaz 2015. év végére ígéri a Bizottság, melyet tagországi szakértői egyeztetések előznek meg.

A természetvédelmi, ökológiai szempontok alapján – elsősorban agresszív terjedése, az őshonos vegetációk kiszorítása miatt – nem kívánatosnak tekintett akác a magyar erdőgazdálkodók és méhészek szempontjából komoly gazdasági jelentőséggel bír.

A tárgykörben kialakult vitának egy újabb fejezete nyílt azzal, hogy Glattfelder Béla európai parlamenti képviselő, az Akác-koalíció vezetője május elején bejelentette¹, meg kell akadályozni, hogy az Európai Bizottság elrendelje a magyar akác visszaszorítását. A magyarországi faállománynak kb. 30 százaléka akác, a megtermelt méznek pedig a fele akácméz, így összességében legalább százezer embernek szolgál megélhetésül². Az Akác-

¹ <http://www.dehir.hu/belfold/nem-csak-a-rezsicsokkentest-az-akacot-is-megved-i-a-fidesz/2014/05/02/>

² Népszava, 2014.05.03. (4. oldal), Hungarikum lesz az idegenhonos özönfaj

koalíció legújabb kezdeményezéseként fogalmazódott meg a magyar akác és az akácméz felvétele a hungarikumok listájára, továbbá az erdőtörvény módosítása is.

Utóbbi azért lényeges, mert az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló 153/2009. (XI. 13.) FVM rendelet szerint a fehér akác jelenleg is az idegenhonos, valamint az intenzíven terjedő fa- és cserjefajok jegyzékében szerepel a hatályos hazai szabályozásban. Hazai megtelepedése így jelenleg jogszabályban is deklaráltan behurcolás vagy betelepítés következménye és az adott termőhelyen az őshonos fa- és cserjefajokat növekedésével és térfoglalásával jellemzően kiszorítja. Jogszabályi rendelkezés mondja ki egyúttal, hogy az erdőnevelések keretében elvégzett fakitermelések során az idegenhonos, illetve intenzíven terjedő elegyfajok visszaszorítására kell törekedni.

2014. május 9-én a Nemzeti Agrárkamara elnöke, Győrffy Balázs országgyűlési képviselő sajtótájékoztatót³ tartott Szekszárdon, Horváth István polgármesterrel és országgyűlési képviselővel együtt. Elhangzott, hogy az Európai Unió több fronton is támadást indított hazánk értékei ellen. Túl szigorúnak vélik a földtörvényünket, illetve nem engednék a házi pálinkafőzést, továbbá visszaszorítanák az invazív növényfajokat, így az akácot is. A képviselők elmondták, hogy a sikeres védekezéshez szükséges a lakosság támogatása is, ezért egy külön internetes honlapot⁴ hoznak létre az összefogás érdekében.

Május közepén ülésezett a Hungarikum Bizottság is, amely a magyar akácfát és a magyar akácmézet hungarikummá nyilvánította⁵. Az ülést követően a Bizottság elnöke, Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter tartott sajtótájékoztatót, illetve Szarvason közösen elültettek egy nemesített gömbakácot is a több mint kétszáz éves Tessedik fa közelében.

A vidékfejlesztési miniszter szerint a magyar akác a vidéki táj elengedhetetlen része, Magyarország az akácgazdálkodásban kiváló eredményeket ért el, és az akácméz is egyedülállóan népszerű hazai termék.

Az akác körüli, politikai síkon felerősödött vitát és a kormányoldal sajtónyilatkozatait okafogottnak minősítik egyes megnyilatkozások, mondván az akác neve uniós szintén fel sem merült a rendelet-tervezet kapcsán⁶.

Az akácon és az akácmézen kívül a Bizottság hungarikummá nyilvánította még a Zsolnay Kulturális Negyed, a Herz téliszalámit, az Ilcsi szépítő füveket, a makói hagymát és a klasszikus magyar nótát is. Bővítette továbbá a Magyar Értéktárat is a Teodora Kékkúti és a Kereki ásványvizekkel, a kizárólag itthon működő magyar védőnői szolgálattal, a vizsolyi

³ Tolnai Népszavazás, 2014.05.12. (1. oldal), Aláírást gyűjtenek a föld és az akác védelmében is

⁴ <http://vedjukmeg.fidesz.hu/>

⁵ <http://www.kormany.hu/hu/vidékfejlesztési-miniszterium/hirek/hungarikum-lelt-az-akacfa-es-az-akacmez>

⁶ http://hvg.hu/gazdasag/201420_nemzeti_akackoalicio_brusszel_elleneben_hon

bibliával és a református templommal, valamint nemzeti fegyverünkkel, a IX-XI. századi Magyar Íjjal.

Szennyvíztisztítási projektek többlettámogatása

Intézkedés:

A Kormány a KEOP-1.2.0 konstrukció keretében megvalósuló, egymilliárd forintot meghaladó elszámolható összköltségű projektek – a projektek költség-haszon elemzéseiről felülvizsgálatából eredő – többlettámogatásának jóváhagyásáról szóló 1325/2014. (V. 30.) Korm. határozattal jóváhagyta hat egymilliárd forint feletti összköltségvetésű szennyvíztisztítási projekt többlettámogatását.

Elemzés:

2013 márciusában a Kormány a szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházásokkal összefüggő közigazgatási hatósági ügyek kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról szóló 29/2013. (II. 12.) Korm. rendeletében 281 szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházást nyilvánított kiemelt jelentőségű ügyé.

A Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 16. § (1) bekezdése alapján, ha az Európai Unió vagy más nemzetközi szervezet felé vállalt kötelezettség határideje eredménytelenül telt el, vagy a határidőben történő teljesítés elmaradásának reális veszélye fennáll, a Kormány a kötelezettséggel összefüggő beruházás megvalósításáról saját hatáskörben gondoskodhat.

A települési szennyvíz kezeléséről szóló 1991. május 21-i 91/271/EGK tanácsi irányelv alapján a környezet-, természetvédelem és vízgazdálkodás körébe tartozó kötelezettségeink szükségessé teszik a keletkező szennyvizek megfelelő kezelését.

A 2000 lakosegyenérték feletti településeken hazánkban az Európai Unió felé vállalt kötelezettségeit legkésőbb 2015. december 31-ig kell teljesíteni, ezért minden rendelkezésre álló eszközzel fel kell gyorsítani a KEOP pályázati rendszerben elfogadott beruházások megvalósítását. Erre figyelemmel a Kormány a derogációs határidővel érintett szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházások saját hatáskörben történő megvalósításáról döntött, és 53 beruházás tekintetében az egyes szennyvíz-elvezetési és -tisztítási beruházások (KEOP) Kormány általi saját hatáskörben történő megvalósításáról szóló 1051/2013. (II. 12.) Korm. határozatával kijelölte a nemzeti fejlesztési minisztert a feladatok ellátására és koordinálására.

A Kormány májusi döntése részben saját hatáskörben megvalósítandó (Szabadszállás csatornázásának és szennyvíztisztításának megvalósítása, Simontornya szennyvízelvezetése és szennyvíztisztítása), részben egyéb beruházásokat (Felső-Szabolcsi szennyvíz-elhelyezési és tisztítási projekt, Dombóvár térségi szennyvízkezelésének kiépítése, Búcsa szennyvízcsatornázása, Tiszapüspöki-Szajol-Szolnok Víziközmű Társulás fejlesztési projekt) érint.

A többlettámogatást jóváhagyó határozatot követően megtörténhet a támogatási szerződések módosítása is.

Vitatott fejlesztéseket tervez a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt.

A balatoni térségében három nagy vízellátó rendszer található, a Nyugat-balatoni Regionális Vízmű (NYBRV), a Délkelet-balatoni Regionális Vízmű (DKBRV) és az Északkelet-balatoni Regionális Vízmű (ÉKBRV). Az NYBRV-t jelentős részben a nyirádi karsztvízbázisból, illetve a Keszthelyi-hegység forrásaiból, a Dobogó-karsztaknából, a fonyódi felszíni vízműből látják el, továbbá szükség esetén a Balatonboglár-Balatonlelle réteg-vízbázisaiból mint tartalékból – ez utóbbiból jelenleg nem történik vízkivétel. A DKBRV-t elsődlegesen balatoni felszíni vízkivételből, az ÉKBRV-t szintén felszíni vízkivételből és Balaton-felvidéki forrásokból látják el ivóvízzel.

A felszíni vízművek – melyek üzemeltetője a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. (DRV) – többsége az 1980-as években létesült, eredetileg 20-30 éves üzemeltetési idővel, ezért a vízellátási technológiák szempontból is elavultnak minősülnek. Az új víztisztító medencék létesítése, illetve a meglévők felújítása jelentős pénzüsszegekbe kerülne, illetve a víztisztító vegyszerek költsége is igen magas. Ezek miatt merült fel a balatonalmádi, illetve ezt követően a többi felszíni vízmű kiváltása 2011-ben, ezekre nézve a DRV megbízásából a Hydrosys Víz- és Környezetvédelmi Fejlesztő Szolgáltató Kft. készített tervek és modelleket⁷.

Négy kutatási célterületet határoztak meg:

- Balatonalmádi – Szentkirályszabadja – Balatonfűzfő térsége,
- Balaton-felvidék (Balatonakali-tól Felsőörsig),
- Déli-Bakony (Nagyvázsony – Tótvázsony – Nemesvámos), és
- Berhida – Litér – Tés – Várpalota térsége (Litér térségét a Balatonfűzfő – Balatonalmádi – Szentkirályszabadja kutatás már érintette).

A DRV az első három kutatási területre 2011 novemberében, illetve 2012 februárjában elvi vízjogi engedélyek kiadását kérte a Közép-Dunántúli Környezetvédelmi, Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőségtől. Az eljárásokban hirdetményi kézbesítés történt, illetve több településen is közmeghallgatást tartottak, továbbá az érintett víziközmű-szolgáltatók (Bakonykarszt Zrt., Sal-X Kft.) is megállapodtak.

A Balatonalmádi – Szentkirályszabadja – Balatonfűzfő térsége vonatkozásában indított elvi vízjogi eljárás során megállapítást nyert, hogy a szabadon felhasználható vízkészlet messze elmarad a 13700 m³/nap tervezett átlagos vízkivételtől. A második eljárásban – a Balaton-felvidék esetében – a kitermelni kívánt vízmennyiségtől szintén jelentősen elmaradt a szabadon felhasználható vízkészlet mennyisége, továbbá az eljárás felfüggesztésre került környezeti vizsgálati eljárás elrendelése miatt is.

⁷ http://www.hidrologia.hu/vandorgyules/31/dolgozatok/word/074_buki_attila.pdf

A Dél-bakonyi vízbázis kutatás elvi vízjogi engedélyes tervei a vízföldtani hatások figyelembe vétele mellett számoltak a környékbeli vízkivételek elmúlt években történt változásával is. Ezen a területen a Bakonykarszt Zrt. üzemelteti a víziközműveket, és nagyrészt már kijelöltette a vízbázis védőidomokat, védőterületeket is. A vizsgálatok alapján ugyanakkor a DRV által kitermelni kívánt 24000 m³/nap szabad vízkészlet biztosítható a térségben. A tervek szerint 12 db, 2000 m³/nap kitermelt vízmennyiségre méretezett kút létesülne, ebből 6 db Nagyvázsony, 4 db Tótvázsony és 2 db Nemesvámos területén. A tervező Hydrosys Kft. felhívta a figyelmet azonban, hogy a vízkivétel megvalósulása esetén a szomszédos víztestek felé történő eláramlás, valamint a források hozama is csökkenhet. A karsztvízszint csökkentő hatás legnagyobb mértéke Nagyvázsonytól keletre várható (kb. 20 méter), a kutak közvetlen környezetében átlagosan 10-15 méter vízszint csökkenés lenne várható.

Ez utóbbi tervek ellen tiltakoznak a környezetvédők, polgármesterek és gazdálkodók⁸. A helyi Fenntartható Élet és Környezet Egyesület szerint a tervezett új karsztvíz kutak miatt a karsztvízszint csökkenése akár azt is eredményezheti, hogy ismét kiszárad a Királykúti forrás, illetve a Malomvölgyi-séd, továbbá elporladhatnak a mésztufa-gátak. A kútfúrasi terveket ellenezték a dörgicsei és a nemesvámosi közmeghallgatásokon megjelentek, az érintett települések, illetve a térség vízszolgáltatója, a Bakonykarszt Zrt. is.⁹

A DRV Zrt. felelős víziközmű-szolgáltatóként nem hagyhatja figyelmen kívül a környezet védelmével kapcsolatos aggályokat, és a leendő vízbázis területén élők érdekeit, ezért felkérte a tervező Hydrosys Kft.-t a tervek átdolgozására 2013 májusában. A vízilétesítmények túlnyomóan Natura 2000 területen kerülnének kiépítésre, így a Natura 2000 hatásbecslést is el kell végezni. A kitermelni tervezett vízmennyiséget 12000 m³/napra, a fúrandó kutak számát 6-ra kívánja csökkenteni a DRV, amellett, hogy a felmerült valamennyi észrevételt megvizsgálja. Fábrík Tamás a DRV főmérnöke elmondta, jelenleg az elvi vízjogi engedélyezés keretében átfogó vízkészlet-vizsgálat folyik, melynek fő célja, hogy miként lehet csökkenteni a balatoni felszíni vízkivételt. Csepregi András, a Hydrosys Víz- és Környezetvédelmi Fejlesztő Szolgáltató Kft. munkatársa szerint az új kutak okozhatnak kismértékű vízszintcsökkenést, jelentős hatás nélkül.

⁸ <http://index.hu/belfold/2014/05/07/kutkeresok/>

⁹ <http://veol.hu/hirek/vitatott-kutfuras-talajvizszint-csokkenest-es-vizellatasi-gondokat-okozhat-1615712>

TeSzedd! 2014

Idén is csatlakozott hazánk az Európai Bizottság az Európai Hulladékcsökkentési Hét (EWWR) LIFE+ programján belül megrendezendő „Let's Clean Up Europe!” („Tisztítsuk meg Európát!”) elnevezésű projektjéhez: május 10-én 28 európai országában szerveztek önkéntes hulladékgyűjtési akciót. Magyarországon május 9-11-én több mint 1800 helyszínen tisztították a közterületeket önkéntesek az Országos Hulladékgazdálkodási Ügynökség (OHÜ) által koordinált *TeSzedd! – Önkéntesen a tiszta Magyarországért* elnevezésű akció keretében. Idén a Magyar Posta vállalta¹⁰, hogy az akció lebonyolításához szükséges eszközöket (zsákok, kesztyűk és kötözők) kiszállítja az egyes találkozási pontok helyi koordinátorainak.

2013-ban 75 ezer főnél is többen jelezték a részvételi szándékukat a szemétszedési akcióban, de végül az 1075 helyszínen több mint 100 ezer önkéntes dolgozott. Idén, az immár negyedik alkalommal megrendezett akcióra előzetesen jelentkezők száma meghaladta a 120 ezret, illetve a helyszínek száma is jelentősen emelkedett.

Szintén csatlakozott az eseményhez a Magyar Természetjáró Szövetség is, az általuk meghirdetett TeSzedd a Kéken! célja az volt, hogy az Országos Kékkör túraútvonala tisztuljon meg. A 2500 kilométer hosszú útvonalhoz az Országos Kéktúra, a Rockenbauer Pál Dél-dunántúli Kéktúra és az Alföldi Kéktúra tartozik, az önkéntesek 10 kilométeres szakaszok megtisztításához csatlakozhattak¹¹.

A fővárosban a természetvédelmi oltalom alatt álló kis-sváb-hegyi kőfejtő sziklánál volt lehetősége az önkénteseknek szemetet szedni, ahol immár a Főpolgármesteri Hivatal engedélyével lehet a sziklamászást gyakorolni. A fővárosi helyszíneket – összesen 20 területet, köztük a Margitszigetet, Városligetet, Városmajort, Gellért-hegyet, Erzsébet teret, illetve az Andrássy utat – a Főpolgármesteri Hivatal, a Budapesti Városüzemeltetési Központ Holding, a Főkert Nonprofit Zrt. és a Budapesti Fesztivál és Turisztikai Központ regisztrálták¹².

Idén lehetőség nyílt arra is, hogy a középiskolás diákok számára kötelező 50 órányi közösségi szolgálat egy részét teljesítsék: a szemétszedési akción öt óra közösségi szolgálatot lehetett teljesíteni (egy óra felkészítés, három óra a szemétgyűjtés és egy óra az értékelés volt). A szemétgyűjtési helyszínek előzetes felkutatásában is rész lehetett venni 3 órában¹³.

Az önkéntesek több mint a fele a szombati, 35 százalékuk a pénteki, illetve 10 százalékuk a vasárnapi napra jelezték részvételüket. A korábbi évi tapasztalatokból kiindulva az OHÜ várakozása az volt, hogy az előzetesen regisztráltak számát lényegesen meghaladó résztvevő gyűjti majd a hulladékot. Az akció utáni összegzés alapján végül a résztvevők számát 180-200 ezer főre tették, az elvégzett munka pedig kb. 1,5 milliárd forint értékű munkának felelt meg.

¹⁰ <http://euroastra.hu/node/79847>

¹¹ <http://inforadio.hu/hir/belfold/hir-634524>

¹² Metropol, 2014.05.07. (5. oldal), A főváros is részt vesz a TeSzedd!-en

¹³ Magyar Nemzet, 2014.05.07. (17. oldal), Indul a negyedik Te szedd! akció

A szemétszedési akció keretében elsősorban a kézzel, zsákban biztonságosan összegyűjthető háztartási jellegű hulladékokat gyűjtötték az önkéntesek. Az akció eredményeként 3-4000 tonna hulladékot gyűlt össze¹⁴, melyek elszállításáról és kezeléséről az OHÜ gondoskodott.

Az Európai Hulladékcsökkentési Hét négyéves projekt alapidokumentuma az elvárt résztvevők számát 40 ezer főben határozta meg az Unió szintjén, melyet Magyarország egymaga is bőven teljesített.¹⁵

Terjeszkedik az állami hulladékgazdálkodási közszolgáltató cég

A Remondis Magyarország Holding Kft. és a Kun Hulladék Kft. januári megvásárlását követően a Gazdasági Versenyhivatal jóváhagyta az AVE cégcsoport osztrák tulajdonban lévő részesedéseinek Nemzeti Hulladékgazdálkodási és Szolgáltató Kft. (NHSZ) általi felvásárlását is. Az állami tulajdonú hulladékgazdálkodási cég így már 2 millió ember hulladékszállítását végzi Magyarországon közölte a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.¹⁶ Az osztrák részesedéseken kívül az egyes AVE cégekben az érintett települési önkormányzatok is tulajdonrészrel bírtak, ezek változatlanok maradtak. Több település saját tulajdonú közszolgáltató céget is létrehozott, így például az AVE Zöldfok Zrt. mellett a Siókom Zrt. végzi konzorciumban a közszolgáltatást a jövőben Siófokon.¹⁷

Az AVE cégcsoport a Tatabánya-Miskolc-Debrecen-Siófok által határolt területen végezte a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenységet. Az NHSZ így Sümeg, Dabas, illetve Tapolca, Szolnok és Tiszafüred régiói után újabb területeken szerződhet a települési önkormányzatokkal a közszolgáltatásra.

2014. január 1-től kezdve már kizárólag olyan cég végezheti a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási tevékenységet, amelyben az állam vagy települési önkormányzat többségi tulajdonnal bír. Az év elején több településen előfordult, hogy a katasztrófavédelmi igazgatóságnak kellett kijelölnie közszolgáltatót, mivel a korábbi cég felmondta a szerződését az érintett önkormányzattal.

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a közérdekű szolgáltatónak kijelölt cég is befejezte a tevékenységét hatalmas veszteségeire hivatkozva, így új közérdekű szolgáltatót kellett kijelölni. Így vette át áprilisban ezeken a településeken az NHSZ Tapolca Kft. a hulladékgazdálkodási közszolgáltatási feladatokat, az AVE Miskolc Kft. közreműködésével¹⁸. Nemcsek Tibor, a Nemzeti Hulladékgazdálkodási és Szolgáltató Kft. ügyvezető igazgatója „A jó gazda – Állami vagyongazdálkodás a gyakorlatban”, címet viselő konferencián elmondta, a

¹⁴ <http://szegedcafe.hu/2014/05/13/2400-szegedi-onkentes-szedett-szemetet-a-hetvegen/>

¹⁵ NAPI Gazdaság, 2014.05.13. (20. oldal), Túlszárnyaltuk Európát szemétszedésben

¹⁶ <http://vs.hu/igy-bovulne-nemzeti-hulladeggazdalkodasi-szervezet-0503>

¹⁷ <http://www.stop.hu/belfold/terjeszkedne-a-nemzeti-hulladeggazdalkodasi-szervezet/1236521/>

¹⁸ Magyar Nemzet, 2014.05.03. (11. oldal), Újabb külföldi céget vásárol fel az állam

közszolgáltatás átvétele a katasztrófavédelmi igazgatóság döntését követően mintaszerű volt, mindössze egyetlen hét alatt lezajlott.

20 éves a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság

2014. május 22-én ünnepelte a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság (KMNPI) fennállásának 20. évfordulóját. Az ünnepségen felszólalt az 1994-es alapítás idején országgyűlési képviselői tisztséget betöltő dr. Tóth Albert, és dr. Tardy János akkori helyettes államtitkár is. Dr. Rác András, a Vidékfejlesztési Minisztérium helyettes államtitkára a hazai természetvédelem jelenlegi helyzetét is értékelő és ismertető köszöntőjében a KMNPI előtt álló lehetőségekre is kitért. Elmondása alapján a most záruló uniós költségvetési ciklusban 36 milliárd forintot költhetett el az ország a tíz nemzeti parkja különböző természetvédelmi fejlesztésekre. A következő hét évben ugyanennyi forrás jut természetvédelmi célokra, tehát a munka folytatódhat.¹⁹ Az ünnepség keretében Tirják László a KMNPI vezetőjeként a Nemzeti Parki Termék védjegy használatára jogosító okleveleket is átadott.

A Nemzeti Parki Termék védjegyrendszer létrehozását a Vidékfejlesztési Minisztérium 2010-ben kezdeményezte. A védjegy elsődleges célja a természetvédelmi oltalom alatt álló területeken működő helyi vállalkozások, gazdálkodók, gazdálkodó szervezetek támogatása, eladásra szánt termékeik megbecsülésének növelése, piaci lehetőségeinek bővítése. A védjegy használatának jogát az egyes nemzeti park igazgatóságok pályázatok útján ítélik oda a követelményeket teljesítő termelőknek.

A termékekkel kapcsolatosan alapvető elvárás, hogy elsősorban helyi nyersanyagokból készüljenek, táj-, illetve termőhely-idegen növény vagy tájidegen vadon élő állat származékát csak a lehető legszükségesebb mértékben tartalmazzák. Kiemelt szempont, hogy a termék minőségével, megjelenésével vagy más kivételes tulajdonságával jól reprezentálja a térség természeti, táji és kulturális sajátosságait. Fontos továbbá, hogy a pályázó a tevékenységét a helyi hagyományokra és sajátosságokra, a térség munkaerő-kínálatára alapozva végezze. Elengedhetetlen, hogy a termék illeszkedjen a fenntartható fejlődés elvéhez. A védjegy használati jogának odaítélésekor fontos tényező az is, hogy a pályázó tevékenysége mintaértékű legyen más termelők, szolgáltatók részére.

A védjegyrendszer bizonyosságot kíván tenni arról, hogy a természetvédelmi célok elérését elsősorban nem a különféle tilalmak és korlátozások meghatározása, hanem a táji és természeti adottságok fenntartható használatának támogatása szolgálja. Ennek szellemében a védjegy legfontosabb célja, hogy megkülönböztetett figyelemben részesítse és elismeréssel illesse mindazokat, akik tevékenységüket a természeti értékek tiszteletben tartására alapozzák. Mindeztől kezdve mintegy 104 termelő 250 terméke nyerte el országos szinten a nemzeti parki termék elismerő címet.

¹⁹ http://kmnp.nemzetipark.gov.hu/index.php?pg=news_179_2532

Agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzáció igénylése

Május 15-én járt le az egységes kérelem beadásának elsődleges határideje a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalnál (MVH). Az egységes kérelmek elektronikus benyújtásával igénylik a földhasználók a jelen gazdálkodási évre vonatkozóan az agrár-környezetgazdálkodási programokban önkéntesen vállalt kötelezettségeik teljesítése után járó területalapú kifizetéseket, valamint a Natura 2000 gyepterületeken hatályos, kötelező előírások ellentételezését szolgáló, szintén terület alapon nyújtott kompenzációt.

Az agrár-környezetgazdálkodási kifizetés 5 év alatt közel 15 000 gazdálkodó számára, több, mint 1 173 000 hektár területen évi 55,6 milliárd forint forrást biztosít, beleértve több mint 1300 ökológiai gazdálkodást folytató termelőt, és az általuk megművelt 81 000 hektár ökológiai szántó, gyepterületet is. A kötelezettségvállalási időszak a jelenleg futó vidékfejlesztési programban 2014. augusztus 31-ig tart.

A Natura 2000 kompenzációs kifizetés 38 euró/hektár/év összeggel a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól szóló 269/2007. (X. 18.) Korm. rendeletben szereplő, jó gazda gondosságát megkövetelő előírások miatt felmerülő bevételkiesést és többlet költségeket ellensúlyozza. Az előírások a madárbarát kaszálási mód alkalmazására, kaszátlan területek fennhagyására, a műtrágya használatának, a belvíz elvezetésének, továbbá a talajfelszín maradandó károsodásának tiltására terjednek ki elsősorban. A támogatott területek mértéke 2013-ban már meghaladta a 270 000 hektárt. A kifizetés alanyi jogon jár a hivatkozott kormányrendeletet betartó gazdálkodóknak.

A korábbi támogatási időszakokhoz hasonlóan, várhatóan a legösszetettebb és egyben az egyik legnagyobb forrásabszorpciós képességgel rendelkező támogatási jogcím 2014-2020. között is az említett agrár-környezetgazdálkodási intézkedés lesz. Egyre több kérdés merül fel ugyanakkor az érintett gazdálkodókban a program folytatásának mikéntjét illetően, tekintettel arra, hogy a Vidékfejlesztési Program (2014-2020) Európai Unió felé történő benyújtása mindezidáig meg sem történt és várhatóan a végleges dokumentum kimunkálása hosszabb egyeztetési folyamat végeredménye lesz. A program folyamatosságának biztosítása, a vállalatok 2014. szeptember 1-jei megújítása, meghosszabbítása az addig fennmaradt időt és a Vidékfejlesztési Program (VP) Európai Bizottság általi elfogadtatásának időigényét alapul véve megghiúsulni látszik. Amennyiben az agrár-környezetgazdálkodási támogatások elérhetőségében – átmeneti év meghirdetése, nemzeti költségvetésből finanszírozott program, vagy az új VP elindítása hiányában – akár csak 1 gazdálkodási évre is, kimaradás jelentkezne, úgy az széles gazdálkodói réteget hozna átmenetileg igen kedvezőtlen helyzetbe.

A területalapú támogatások, így az említett jogcímek vonatkozásában is találgatásra adnak okot az egyszerűsített területalapú támogatás (SAPS) jövőbeni alakulása kapcsán kormányzati oldalról elhangzott nyilatkozatok. Lázár János, Miniszterelnökséget vezető államtitkár bejelentése alapján a jövőben támogatásokat vonnak el azoktól a gazdasági szereplőktől, akik évi 150 ezer eurónál több támogatást kapnak a Közös Agrárpolitika egyes pillérét jelentő közvetlen kifizetésekből²⁰. Az alkalmazni tervezett degresszió mértéke és a pontos részletszabályok még nem tisztázottak, egyelőre az 150 ezer euró feletti összeg 5%-os csökkentésétől az abszolút, 150 ezer eurós kifizetési plafon alkalmazásáról szóló lehetőség valóra váltása is számításba jöhet.

Fenntartható természetvédelem

A Svájci-Magyar Együttműködési Program támogatásával 2012-ben indult a „Fenntartható természetvédelem a magyarországi Natura 2000 területeken” című projekt a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME) vezetésével és a Szent István Egyetem, valamint a Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai Kutatóközpontjának részvételével.

A projekt célja a Natura 2000 területek kedvező természetvédelmi helyzetének hosszútávon való biztosítása, természetvédelmi, gazdasági, gazdálkodási és társadalmi szempontból is fenntarthatóságot szolgáló kezelési javaslatok kidolgozásával. A program tervezett összköltsége 560 millió forint, a megvalósítás befejezése 2016 áprilisa.

A projekt keretében több mint 100 ezer hektárt felölelve, két különleges madárvédelmi terület fenntartási terve készül el (Mátra, Kiskunsági szikes-tavak). A projekt vállalásai között szerepel 48 közösségi jelentőségű faj, valamint élőhely esetében a monitoring módszertan fejlesztésére vonatkozó javaslat kidolgozása, tesztelése is. Két mintaterületen élőhely-kezelési mintaprojektek zajlanak, a javasolt kezelési előírások ökológiai és ökonómiai szempontú tesztelése folyik.²¹ A projektnek lényeges eleme a földhasználók, a tervezési területeken gazdálkodókkal való egyeztetések folytatása is.

A résztvevők 2014. május 9-én az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központban a projekt félidejében ismertették az elért eredményeket, illetve bemutatták az Vidékfejlesztési Minisztérium és az MME közös munkájának eredményeként nyomdába került „Terepi madárhatározó gazdálkodóknak” című kiadványt.²²

²⁰http://www.agrarszektor.hu/agrarpenzugyek/egyeb/igy_fejezi_le_lazar_az_agraroligarchak_tamogatasait.3869.html?utm_source=index_main&utm_medium=portfolio_box&utm_campaign=portfoliobox

²¹ <http://www.natura.2000.hu/hu/csoportok/projektblog>

²² <http://www.mme.hu/fenntarthato-termeszetvedelem-magyarorszag-natura-2000-teruleteken-projekt-felidei-eredmenyeinek-es>

A kiadvány olyan többcélú kezdeményezés, mely egyrészt a természetvédelmi gyakorlati munkát segíti, másrészt hozzájárul a földhasználók környezettudatosságának javításához, és azon keresztül a fenntartható mezőgazdasági termelési módok elterjesztéséhez. A madárfajok védelmében eddig szinte alig sikerült megszólítani a mezőgazdasági földhasználókat, akik a leginkább érintettek az agrártáj változásai vonatkozásában. A különböző agrár-környezetgazdálkodási programba csatlakozó gazdálkodók esetében is adósságként maradt meg a jól működő, szaktanácsadással, szemléletformálással megbízott intézményrendszer kiépítése, működtetése. A határozó a leggyakoribb közösségi jelentőségű, Natura 2000 jelölő és egyéb madárfajokat mutatja be, érdemi információkat szolgáltatva az adott faj jellemző élőhely-igényeiről, szokásairól, állományának változásáról. A kiadvány kiemelt súllyal kezeli a gazdálkodási kapcsolódásokat, ezzel egyébként ok-okozati összefüggéseket is feltárva. Az agrár-környezetgazdálkodási programok sikere nagyban függ attól, hogy a gazdálkodáshoz kötődő tevékenységeket (növényvédelmi munkák, tápanyag-utánpótlás, kaszálás, betakarítás) milyen odafigyeléssel végzik a támogatottak, rendelkeznek-e alapismeretekkel arról, hogy mit és hogyan kíván az adott program megőrizni? A kiadvány célja, hogy az egyes fajok és azok élőhely-igényeire való odafigyelés ne kizárólag a támogatások lehívása érdekében megtett erőfeszítés legyen, hanem hosszabb távon ösztönös cselekvéssé váljon.

Problémák a Norvég Civil Támogatási Alappal kapcsolatban

A Norvég Királyság Külügyminisztériuma május 9-én közleményt adott ki, melyben jelezték, hogy felfüggesztik a Norvég Alap, illetve a Norvégia, Liechtenstein és Izland által közösen működtetett EGT Alap Magyarországra irányuló kifizetéseit. A felfüggesztéssel – melynek oka a közlemény szerint az, hogy a magyar kormány januárban átalakította a támogatások elosztását végző szervezetrendszer – meglehetősen nagy összegű támogatás visszatartásáról döntöttek (a 2009-2014-es időszakra összesen közel 40 milliárd forint áll rendelkezésre).

A Norvég Civil Támogatási Alap esetében az alapot kezelő brüsszeli Finanszírozási Mechanizmus Iroda által egy pályázat keretében kiválasztott programoperátor dönt a támogatások elosztásáról. A magyar kormány már 2012-ben a pályázatot követően jelezte²³, hogy nem ért egyet a kiválasztási eljárással, mivel a nyertes konzorciumon kívül minden más pályázót kizártak, illetve átláthatatlan volt az eljárás. A pályázati eljárásban a magyar félnek csupán konzultációs szerep jutott, így a hat pályázó kizárásába sem volt beleszólása. A norvég fél szerint ugyanakkor a pályázati eljárás megfelelt a nemzetközi egyezményben

²³ <http://www.origo.hu/itthon/20140530-a-norveg-civil-alaprol-szolo-vita-tortenete-a-magyar-kormany-es-norvegia-kozott.html>

rögzítetteknek, a nyertes személyét a kiválasztási kritériumok alapján lefolytatott és tényeken alapuló értékelés eredménye alapján határozták meg.

2012 szeptemberében Balog Zoltán, az emberi erőforrások minisztere a norvég félnek írt levelében a magyarországi pályázatok kiválasztásáról döntő bizottsági eljárás módosítását vetette fel. A pályázatok értékelését a programoperátor által felkért szakértőkből álló testület végzi. A magyar miniszter ennek kapcsán nyílt pályázatos kiválasztást javasolt, azonban az értékelési struktúrában a levelet követően sem történt változás.

A támogatások májusi felfüggesztésének közvetlen előzménye az volt, hogy Csepreghy Nándor, a Miniszterelnökség fejlesztéspolitikai kommunikációért felelős helyettes államtitkára 2014 áprilisában a pályázati rendszer működtetőinek magyar politikai kötődését vetette fel és kifogásolta. Ezt követően május 6-án Lázár János, a Miniszterelnökséget vezető államtitkár kérte²⁴ a támogatások felfüggesztését arra tekintettel, hogy a projektoperátor személyének függetlensége és szakmai működése megkérdőjelezhető.

A Norvég Civil Támogatási Alap lebonyolító konzorciuma (az Ökotárs Alapítvány, az Autonómia Alapítvány, a Demokratikus Jogok Fejlesztéséért Alapítvány és a Kárpátok Alapítvány-Magyarország) május 7-én közös nyílt levélben kérték ki a vádakat.²⁵ Elmondták, hogy az elmúlt években számos más tevékenységgel is foglalkoztak, sok esetben a magyar kormányzattal együttműködve, így például a Magyar Együttműködési Program Civil és Ösztöndíj Alapját működtetik a minisztériumok képviselőivel közösen, részt vettek az új civil törvény előkészítésében, továbbá állami intézmények támaszkodnak a roma integrációs terepmunkájuk tapasztalataira. Ráadásul az Ökotárs Alapítvány első igazgatója, Foltányi Zsuzsanna 2012-ben a környezetvédő civil szervezetek érdekében végzett munkájáért Környezetünkért Díjat vehetett át dr. Illés Zoltán környezetügyi államtitkártól.

Csepreghy Nándor május 21-én közölte²⁶, hogy felkérték a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalt (KEHI) a Norvég Civil Támogatási Alap felhasználásának teljes körű vizsgálatára. A vizsgálat célja, hogy megállapítsák, a Norvég Civil Támogatási Alap forrásaiból támogattak-e politikai szervezeteket, vagy hozzájuk köthető civil szervezeteket. Az ellenőrzést a KEHI június 2-án megkezdte, és a támogatásokkal kapcsolatos dokumentumokat kérték be a konzorciumi tagoktól.

Az EGT Alapot és a Norvég Alapot Norvégia, Izland és Liechtenstein, mint donor országok hozták létre annak érdekében, hogy az Európai Gazdasági Térség (EGT) országai közötti különbségek kiegyenlítését a szolidaritás jegyében pénzügyi forrással segítsék.

A Norvég Alap egyik programjának a célja a megújuló energiafelhasználás arányának növelése, így különösen geotermikus energiát hasznosító fejlesztések (már működő távfűtő rendszerek átállítása geotermikus bázisra) megvalósítása, de pályázni lehet a megújuló

²⁴ Népszabadság, 2014.05.09. (1. oldal), Lázár gáncsolja a norvég alapot

²⁵ <http://norvegcivilalap.hu/hu/node/8231>

²⁶ http://index.hu/gazdasag/2014/05/21/rakuldik_a_kehit_a_norveg_alapra/

energiaforrások fenntartható alkalmazásának oktatása tárgyában is. Ennek a programnak a felelőse az intézményrendszer átalakítása előtt a Nemzeti Környezetvédelmi és Energia Központ Nonprofit Kft. volt, együttműködésben az Izlandi Nemzeti Energia Hatósággal (OS).

A Norvég Alap természetvédelmi projekteket is támogatott, mint például a 2014 februárjában befejeződött, a Bakony-Balaton Geopark területén található Eperjes tanösvény felújításának munkálatait, amelyet a Pangea Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület koordinált. A tanösvényt megtisztították, újra járhatóvá tették, az elkorhadt tájékoztató táblákat lecserélték, illetve felújították a pihenőhelyeket is.

Megszűnhet a papírgyűjtés az iskolákban

Május elején a sajtóban nagy vihart kavart az a hír, miszerint 2015. január 1-jétől az oktatási intézmények nem szervezhetnek iskolai papírgyűjtési akciókat, és így komoly bevételi forrástól esnek el. Magyarországon több olyan cég, illetve szervezet működik, melynek alaptevékenysége az elkülönítetten gyűjtött papír-, műanyag vagy fémhulladék összegyűjtése és eljuttatása azon vállalkozásokhoz, melyek ezeket alapanyagként újrahasznosítják. A Vidékfejlesztési Minisztérium is megszólalt a témában, és közölte, hogy a szelektív gyűjtés kötelező bevezetése európai uniós kötelezettségből fakad. Elmondták, hogy az is tarthatatlan helyzet volt, hogy a közszolgáltatók bevételtől esnek el a különféle szelektív gyűjtésre szakosodott magáncégek miatt. Ugyanakkor a szabályozás alapján papír helyett továbbra is gyűjthető lesz az elem vagy akár a textília is, és ennek is van szemléletformáló hatása.²⁷

A sajtóban számos téves információ jelent meg a szabályozás változásával kapcsolatban, így például következetesen „új” hulladéktörvényről szóltak²⁸, holott a 2015-től kötelezően bevezetendő szelektív gyűjtés szabályai már a hulladékról szóló CLXXXV. törvény (Ht.) elfogadásakor ismert volt. Szintén több média foglalkozott azzal, hogy a Ht. szerint csak kereskedők, közvetítők és kezelők gyűjthetnek, kezelhetnek és kereskedhetnek hulladékokat, így az iskolák, vállalkozók és civil szervezetek nem.²⁹

A valóságban a Ht. hatályos szövege szerint jelenleg a települési önkormányzat döntheti el, hogy bevezeti-e az adott településen az elkülönített hulladékgyűjtést. Ez az alapvető szabály változik meg jövő január 1-től, ugyanis a Ht. 35. § (2) bekezdése szerint a települési önkormányzat döntési lehetősége megszűnik: kötelezően gondoskodnia kell az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer helyi feltételeinek megszervezéséről. A szelektív gyűjtésről az önkormányzatnak rendeletet kell alkotnia, illetve a bevezetést megelőzően közmeghallgatást kell tartania. A másik jelentős változás a Ht.-ben, hogy míg jelenleg az ingatlanhasználó az ingatlan területén képződő települési hulladékot köteles a közszolgáltató részére átadni,

²⁷ <http://nol.hu/belfold/vege-az-iskolai-papirgyujtesnek-1461163>

²⁸ Fejér Megyei Hírlap, 2014.05.13. (1,3. oldal), Nem a papírgyűjtésre

²⁹ <http://www.baon.hu/bacs-kiskun/kozelet/a-papirbol-nem-lesz-penz-553755>

addig 2015-től ugyanez a rendelkezés az elkülönítetten gyűjtött települési hulladékra is vonatkozik.

A gazdálkodó szervezetek jelenleg is gondoskodhatnak – s ez a szabály jövőre sem változik – a háztartási hulladékhoz hasonló hulladék részét képező, elkülönítetten gyűjtött hulladékról úgy, hogy nem a közszolgáltatónak, hanem hulladékkezelőnek, szállítónak, gyűjtőnek, közvetítőnek vagy kereskedőnek adja át. A Ht. fogalom-meghatározása alapján a háztartási hulladékhoz hasonló hulladék az a vegyes, illetve elkülönítetten gyűjtött hulladék, amely a háztartásokon kívül képződik, és jellegében, összetételében a háztartási hulladékhoz hasonló. Az iskolai papírgyűjtések során ezzel szemben jellemzően a háztartásokban keletkezett papírhulladékot adnák át valamely vállalkozásnak, amely így valóban ellentétes lehet a Ht. szabályaival.

Szintén új szabályként lép életbe 2015. január 1-től, hogy a háztartásban képződő – elkülönítetten, a környezet veszélyeztetését kizáró módon gyűjtött – veszélyes hulladékot a hulladéktermelő kizárólag a közszolgáltatónak adhatja át. 2014-ben ezen hulladék még átadható gyűjtőnek, hulladékkezelőnek vagy kereskedőnek is.

A Ht. pontosan definiálja a kereskedő, a közvetítő és a hulladékkezelő fogalmát is, és ugyan rendkívül szigorú szabályokat határoz meg, de a környezetvédelmi hatóság által kiadott hulladékkezelési engedély alapján gazdálkodó szervezetek végezhetnek ilyen tevékenységeket.

A balatoni tógazdálkodás kérdései

Április 29-én Tihanyban a 2012-2014 között zajló, Lake Admin projekthez kapcsolódóan „Tógazdálkodás aktuális kérdései” címmel tartottak konferenciát³⁰, amelyen a Magyar Tudományos Akadémia (MTA), az Országos Meteorológiai Szolgálat (OMSZ), a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság (KDVI), a Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft., Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. munkatársai szóltak fel.³¹

A konferenciát Konrád Károly, a Belügyminisztérium parlamenti államtitkára nyitotta meg, majd G.-Tóth László, az MTA limnológiai intézetének igazgatója tartott előadást. Felsorolta az elmúlt fél évszázad Balatonnal kapcsolatos hibás döntéseit, beszélt az előkészítetlen parcellázásokról, a nádasok területének visszaszorulásáról, a vízminőség romlásáról, a 90-es évek elején történt algavirágzásról és tömeges halpusztulásról. Elmondta, hogy történtek ugyanakkor megfelelő intézkedések is, így például elvezető csatorna épült, állattartó telepeket zártak be, megvalósult a Kis-Balaton I. üteme, továbbá háromlépcsős szennyvíztisztítást vezettek be – ezek hatása az ezredforduló körül lett érezhető. Beszélt továbbá arról, hogy a vízszint szabályozását a halak ívásához és a nádasok igényéhez is

³⁰ <http://neki.gov.hu/?TeruletKod=4&Tipus=content&ProgramElemID=402&ItemID=1672>

³¹ <http://inforadio.hu/hir/belfold/hir-633904>

igazítani szükséges. A balatoni nádasok kb. 8-10 évente alacsony vízszintet igényelnek, ugyanakkor a korábbi aszályos évek miatt kialakult alacsony vízállás következtében a vízben elszaporodtak a kelet-európai és ázsiai eredetű gerinctelen állatfajok. A professzor szakmai szempontból a vízpótlást, illetve a busa, valamint más idegen- és őshonos halfajok táplálkozásának és növekedésének kutatását, továbbá a tó gerinctelen állatvilágának rendszeres vizsgálatát támogatja.

Horváth Ákos, az OMSZ Siófoki Viharjelző Observatórium vezetője tájékoztatta a résztvevőket, hogy eddigi legcsapadékosabb év 2010 volt, a legszárazabb pedig 2011. A forró periódusok gyakorisága egyértelműen növekszik, a Medárd időszak rövidül, illetve a jeges, havas napok száma is csökken. A viharjelzések a hatalmas teljesítményű számítógépeknek köszönhetően egyre pontosabbak lettek.

Varga György, az Országos Vízügyi Főigazgatóság szakértője elmondta, 1999-től kezdve már 7 évben is negatív volt a Balaton vízmérlege, azaz több víz párolgott vagy folyt el, mint amennyi érkezett.

Kravinszkaja Gabriella, a Közép-dunántúli Vízügyi Igazgatóság munkatársa előadta, hogy tó jelenleg engedélyezett 110 centiméteres vízszintjének 10 centiméterrel megemelését 1997-ben a 43 tóparti település közül mindössze 9 önkormányzat ellenezte a környezetvédelmi engedélyezési eljárásban. A vízszint emelkedésével az alacsonyan fekvő épületek kerülhetnek víz alá, belvizek keletkezhetnek a csapadék levezető árkok hiánya miatt, illetve elszívódhatnak a magaspartok. A vízszint emeléséhez feltételként szabták a Sió csatorna és a siófoki leeresztő és hajószilip felújítását, amely azonban a mai napig nem valósult meg. További beavatkozási javaslatok a partvédő művek magasabb szinthez igazítása, a mederben felhalmozott iszap eltávolítása, a Kis-Balaton vízpótló tározóként történő hasznosítása, melyek elengedhetetlenek a vízszint növeléséhez, azonban komoly költségekkel járnak. A becslések szerint ezen intézkedések kb. 30 centiméternyi vízszinttöbbletet hozhatnak (kb. 180 millió köbméter víz).

Molnár Gábor, a Balatoni Integrációs Közhasznú Nonprofit Kft. igazgatója szerint a 2020-ig tartó pénzügyi-fejlesztési ciklusban a Balaton tekintetében jelentős fejlesztési forrásokat kellene biztosítani, mivel az elmúlt ciklusban az országos átlag alatt részesült a térség ezekből. A fejlesztések kapcsán előtérbe kell helyezni a települések vízellátását, a szennyvízelvezetést és -tisztítást.

Szári Zsolt, a Balatoni Halgazdálkodási Nonprofit Zrt. vezérigazgatója szerint a Balaton déli partjának átalakítása (vasút, betonozott partvonal) jelentősen csökkentette a halak ívóhelyét, illetve negatívan befolyásolta a vízminőséget is. Az immár száz éve vezetett statisztikákból megállapítható, hogy a halászatból származó fogás egyre csökken, míg a horgászok által kifogott mennyiség folyamatosan növekszik (2013-ban 628 ezer kilogramm volt, amely 112 ezerrel több a 2012-es adatnál). A halgazdálkodás célja, hogy a betelepített halak a lehetséges legjobb hatásokkal tudjanak becsatlakozni a természetes táplálék készletbe.

A cég feladatai közé tartozik a halállomány felmérése, illetve kutatása, továbbá az angolna és a busa gyérítése.

A konferencián elhangzottak, főleg a klímaváltozással kapcsolatos javaslatok, tapasztalatok különös jelentőséggel bírtak annak a fényében, hogy május 15-én ismét szélsőséges időjárás sújtotta Magyarországot, így a Balaton térségét is.³² A viharos időjárás következtében a Balaton a déli partján kiöntött a medréből, és több települést elárasztott, illetve a komp és vasúti közlekedést is megbénította. A Balaton teljes déli partszakaszán – Siófokon, Zamárdiban, Balatonlellén, Balatonbogláron, Fonyódon és Balatonfenyvesen – 490 ingatlant mintegy 11 ezer homokzsákkal védett a katasztrófavédelmi igazgatóság.³³

A Balaton vízszintje idén február 8-án már átlépte az engedélyezett 110 centiméteres vízszintet, ezért a Sió-zsilipet is ki kellett nyitni. Közel 10 centiméternek megfelelő vízmennyiséget engedtek le, azonban a csapadékos időjárásnak köszönhetően a tó vízszintje így is csak 2 centiméterrel csökkent májusig.

Megújuló energiák előtérben

Május hónapban több aspektusból is előtérbe került a megújuló energia felhasználás arányának növelése.

Zöldenergia-fordulatról beszéltek az MSZP európai parlamenti képviselőjelöltjei (Gurmai Zita és Újhelyi István) a Budapest XIII. kerületi Civilek Házában tartott sajtótájékoztatón május 16-án.³⁴ Gurmai Zita elmondta, ahogy Európai Unióban egyre nyomasztóbb az energiaellátás megoldatlansága, melyet az ukrán helyzet is tovább nehezített. A résztvevők a zöld szervezetek megújuló energiákkal kapcsolatos elvárásait 12 pontban foglalták össze. Az európai szocialisták célja uniós szinten a munkahelyteremtés, az energiahatékonyság növelése, továbbá az energiahasználattal összefüggő rezsicsökkentés. A sajtótájékoztatón részt vett a Greenpeace Magyarország, a Levegő Munkacsoport, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, a Magyar Természetvédők Szövetsége, a Védegylet és a WWF magyarországi szervezete is.

Szintén a megújuló energiákról volt szó a HIGH SIX TEAM Kft. energetikai sajtótájékoztatóján 2014. május 21-én, ahol Glattfelder Béla, a Nemzeti Megújuló Energia Platform elnöke elmondta³⁵, a jövőben gondoskodni kell a kieső villamosenergia-kapacitások pótlásáról. 2025-ig a jelenlegi 9 ezer megawattnyi kapacitásból 4 ezer megawattnyi szűnik meg, melyet a paksi bővítés sem tud pótolni a maga 2,4 ezer megawattjával. Az elhangzottak szerint az energia felhasználás finanszírozása különösen is problémákba ütközhet, ha figyelembe

³² http://mno.hu/belfold_archiv/oriashullamok-es-kibillentett-vizszint-a-balatonon-percrol-percre-1226654

³³ <http://www.balatontipp.hu/index.php?p=fotogaleria&id=1012>

³⁴ <http://www.breuerpress.com/2014/05/17/zoldenergia-fordulatra-van-szukseg/>

³⁵ <http://mno.hu/energia/zold-energiaval-a-rezsicsokkentestesert-1227844>

vesszük, hogy a következő években kb. 10 százalékos fogyasztásnövekedés várható, illetve az energiahordozók ára akár a duplájára is nőhet.

A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Nukleáris Technikai Intézet igazgatója, Aszódi Attila által kalkulált adatok alapján a kieső kapacitásokból 1,5 ezer megawattot megújuló energiából, 700 megawattot földgázból, 400 megawattot pedig szénből lehetne pótolni. Ádám Béla energetikai szakértő szerint a fejlesztések kapcsán nem a megtérülés idejét kell leginkább figyelembe venni, hanem a hálózattól való függetlenedést, az energiabiztonságot és a hosszú távú jövedelemszerzést. Klimatikai és földtani szempontból hazánk kiemelkedően jó adottságokkal rendelkezik, sőt a megtérülési idő is jelentősen csökkenhetne például a túlméretezett rendszerekből az országos hálózatba való visszatáplálással.³⁶

Jelenleg hazánkban a háztartások 0,1-0,2 százalékban alkalmaznak megújuló energiát, ami messze elmarad például a Németországban elért 10 százalékos aránytól.

Az angliai Ruskin University Global Sustainability Institute (GSI) intézete május 17-én tette közzé jelentését³⁷, amelyben a szén, az olaj és a gáz pótlására vonatkozó alternatívákra hívta fel a figyelmet. A GSI szerint Európának fordulatot kellene vennie, és támogatnia kellene az árapály-, a szél-, a nap- és más zöldenergiákat hasznosító fejlesztéseket. A jelentés szerint Európa legtöbb országa egy-öt éven belül kifogy a szénhidrogén készletekből, így kiszolgáltatottá válnak az energiaiimportnak. Kirívó adat, hogy Nagy-Britannia jelenleg elérhető olajkészlete 5,2 évre, földgáztartaléka 3 évre, a szénkészlete pedig 4,5 évre elegendő. Hasonlóan kritikus helyzetben van Franciaország és Olaszország is, ugyanakkor például Németország széntartalékai 250 évre elegendőek. Számos további ország rendelkezik jelentős tartalékokkal, így például Norvégia gázkészlete 420 évre, Oroszország szénkészlete 500 évre, Katar gázkészlete 1000 évre elegendő a kalkulációk szerint. Magyarországon a széntartalék a legjelentősebb, kb. 10-30 évre elegendő, ugyanakkor kőolajból csupán 2 évre, földgázból pedig 5 évre lenne elég a készlet.³⁸

³⁶ <http://www.ingatlanbazar.hu/HU/hirlevel/Kormanyzati-tamogatasra-var-a-megujulo-energia-szektor/5253>

³⁷

http://www.anglia.ac.uk/ruskin/en/home/microsites/global_sustainability_institute/our_research/resource_management.Maincontent.0017.file.tmp/Global%20Resource%20Observatory_Country%20Resource%20Maps%20Report.pdf

³⁸ <http://www.stop.hu/belfold/hamarosan-kifogyunk-az-energiahordozokbol/1239560/>

Közös környezetvédelmi nyilatkozatot adtak ki a visegrádi négyek

2014. május 7-8-án tartották a visegrádi együttműködés (V4) tagjai környezetvédelmi minisztereinek 20. találkozóját Visegrádon, ahol további három délkelet-európai ország is képviseltette magát. A találkozón Vladimír Mana, Csehország igazgatási ügyekért felelős miniszterhelyettese, Maciej Grabowski, Lengyelország környezetügyi minisztere, Vojtech Ferencz, Szlovákia környezetügyért felelős államtitkára, Fazekas Sándor magyar vidékfejlesztési miniszter, Atanasz Kosztadinov, Bulgária miniszterhelyettese, Hrvoje Dokoza, Horvátország környezet- és természetvédelemért felelős miniszterhelyettese és Korodi Attila, Románia környezeti és klímaváltozási minisztere vett részt.

A résztvevők a 2020-2030-as időszakra vonatkozó éghajlat- és energiapolitikai keretről, a GMO stratégiáról, valamint a további lehetséges együttműködési területekről egyeztettek.³⁹

A találkozó végén környezetvédelmi együttműködési megállapodás született, melyben egyebek mellett az Európai Unió levegőtisztaság-védelmi javaslatcsomagjával (pl. metánkibocsátás csökkentése) és a GMO mentességgel is foglalkoztak. Nyilatkozatában Fazekas Sándor kiemelte, egyetértés alakult ki abban, hogy a levegőtisztaság védelem uniós szabályozásának alakításában a megfelelő körültekintéssel kell eljárni, nehogy pl. a metán kibocsátásra vonatkozó korlátozások hátrányosan érintsék az állattenyésztési ágazatot. Továbbra is egyértelmű a V4-ek álláspontja abban, hogy a GMO növények termesztésére vonatkozó döntéseket a tagállamoknak kell meghozniuk, s Magyarország alapvető érdeke a GMO mentesség megőrzése. Fazekas Sándor vidékfejlesztési miniszter elmondta⁴⁰, az országok együtt alakították ki álláspontjukat és közösen kívánnak fellépni is. Kiemelten fontosnak, hasznosnak és eredményesnek értékelte a visegrádi négyek és a csatlakozó további három ország környezetvédelmi együttműködését, melyet a jövőben is indokolt fenntartani.

³⁹ <http://www.vg.hu/kozelet/kornyeztvedelem/megkezdodott-a-kornyeztvedelmi-miniszterek-talalkozoja-426872>

⁴⁰ <http://www.magyarhirlap.hu/kozok-kornyeztvedelmi-nyilatkozatot-irt-ala-a-v4>

Magyarország támogatja az európai energetikai unió létrehozását

2014. május 5-én Orbán Viktor miniszterelnök Lengyelországba látogatott, ahol Donald Tusk lengyel miniszterelnökkel tárgyalt.⁴¹ A megbeszélésen a magyar kormányfő hangsúlyozta, hogy Lengyelország kiemelt szerepet játszik Közép-Európában, illetve azt is, hogy a regionális együttműködést (Visegrádi négyek) tovább kell erősíteni.

Szóba került a tárgyaláson a lengyelek által szorgalmazott európai energetikai unió, illetve a szén energetikai rehabilitálása is. A lengyel kormányfő által áprilisban felvetett európai energetikai unió elsődleges célja az Oroszországtól való függés csökkentése lenne.

Ennek érdekében az EU tagállamainak egységesen kellene tárgyalnia az energia vásárlásáról Moszkvával, továbbá erősíteni kellene a tagállamok közötti szolidaritást, illetve egy beruházási alaptól támogatni kellene a tagállami energetikai rendszerek összekötését és gáztározók építését. Ki kellene használni Európa saját fosszilis energiaforrásait, így például a szenet és a palagázt is. További lépésként kapcsolatokat kell kiépíteni Európán kívüli partnerekkel is, melynek keretében például amerikai cseppfolyósított gázt is vásárolhatnak a tagállamok. Tusk szerint ezek az intézkedésekkel az energiaforrások jelentősen diverzifikálódhatnak, és így az európai országok energiabiztonsága is növekedne.

Orbán Viktor miniszterelnök támogatásáról biztosította a lengyel miniszterelnököt, és elmondta, hogy a Magyarország és Oroszország közötti együttműködés nem jelent politikai szövetséget, kizárólag az energiaellátás biztosítása a cél. Hazánk orosz importtól való függésének enyhítése volt a célja a szlovák-magyar gázvezeték összeköttetésének is, amely irányból 2015-től érkezhet nem orosz eredetű földgáz. Május 13-án Győri Enikő EU-ügyekért felelős államtitkár elmondta⁴², hogy a visegrádi négyek között intenzív egyeztetéseket tartanak ebben az ügyben, illetve az uniós tárgyalások előtt is tartanak majd előzetes megbeszélést.

Május 9-én a magyar kormányfő Németországban, Angela Merkel német kancellárral is tárgyalt az európai energetikai unió létrehozásáról szól lengyel javaslatról. Korábban Steffen Seibert német kormányfő a témáról úgy nyilatkozott, hogy vizsgálják a javaslatot, az ellátásbiztonság erősítésére olyan megoldást kell találni, amely a piacgazdaság kereteiben megvalósítható⁴³.

Az Európai Unió energiaügyi biztosa, Günther Oettinger is egyeztetett a lengyel miniszterelnökkel, és elmondta, hogy az Unió célja egy egységes ár biztosítása a tagországok részére. Létre kell hozni továbbá egy páneurópai energiahálózatot, illetve erősíteni kell a

⁴¹ NAPI Gazdaság, 2014.05.09. (6,7. oldal), Budapest támogatja Varsó törekvéseit

⁴² <http://www.bruxinfo.hu/cikk/20140513-gyori-eniko-intenziv-v4-egyeztetes-folyik-az-energiaellatas-biztonsag-kapcsan.html>

⁴³ <http://nepszava.hu/cikk/1018208-berlin-tartozkodoan-fogadta-az-energiaunio-lengyel-gondolatot>

kapcsolatokat Norvégiával⁴⁴. A júniusi EU-csúcs napirendjén kiemelt téma lesz az európai klíma- és energiapolitika is, mely kapcsán jelentős viták várhatók.

Csökkenet az Európai Unió szén-dioxid-kibocsátása

Az Európai Unió statisztikai hivatala (Eurostat) közzétette az üvegházhatást okozó fosszilis energiahordozók elégetéséből származó kibocsátással kapcsolatos számításait.⁴⁵ Megállapítható, hogy az üvegházhatást okozó gázok jelentős részét (mintegy 80 százalékát) kitevő szén-dioxid kibocsátása uniós szinten 2,6 százalékkal csökkent a 2012-es mértékhez képest.

28 tagállamból 22-ben csökkent a kibocsátás, leginkább Ciprusban (14,7%), Romániában (14,6%), Spanyolországban (12,6%), Szlovéniában (12%), Bulgáriában (10,2%) és Görögországban (10,2%). Hat tagállamban ugyanakkor növekedett a szén-dioxid-kibocsátás (Dánia, Észtország, Portugália, Németország, Franciaország és Lengyelország).

A legnagyobb kibocsátó Németország (760 millió tonna), Nagy-Britannia (455 millió tonna), Franciaország (346 millió tonna), illetve Olaszország (342 millió tonna). A legtöbbet kibocsátó 7 tagország együttesen az EU szén-dioxid-kibocsátásának 77 százalékáért volt felelős.

Magyarország tavaly 39,717 millió tonna szén-dioxidot bocsátott ki, amely 6,9 százalékkal volt kevesebb a 2012-es kibocsátásnál.

⁴⁴ <http://www.energiacentrum.com/energiapolitika/eu-biztos-juniusig-zavartalanul-erkezik-orosz-foldgaz/>

⁴⁵ http://energiainfo.hu/cikk/csokkent_az_eu_szen-dioxid-kibocsatas_a_tavaly.32107.html